

1. Referentie

Referentie	Almaci, M. (2003). <i>De allochtone student(e) aan de VUB. Samenvatting van het rapport 'Project gelijke kansen: hoe beter aansluiten bij de multiculturele maatschappij'</i> . Onuitgegeven onderzoeksrapport, VUB, Faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen.
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

Deze paper kadert in een beleidsvoorbereidend onderzoek Gelijke Kansen, met als specifieke focus de situatie van de allochtone student aan de VUB. De aanzet voor het onderzoek was de vraag op welke manier de VUB beter kan aansluiten bij de haar omringende samenleving, de –de facto- multiculturele maatschappij. Wie zijn nu eigenlijk deze 'allochtonen', deze studenten, die mee de diversiteit aan deze universiteit uitmaken? Waar zitten ze, welke behoeften, moeilijkheden en mogelijkheden hebben ze? Dit rapport is een eerste bescheiden aanzet om antwoord te geven op deze en tal van andere vragen, en is tegelijkertijd een uitgestoken hand naar het studieobject bij uitstek: de multiculturele samenleving.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Onderwijs
trefwoord(en)	Hoger onderwijs, diversiteit, kansenongelijkheid

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Almaci Meyrem Vakgroep Onderwijskunde Faculteit Psychologie & Educatiewetenschappen Vrije Universiteit Brussel – Campus Etterbeek Pleinlaan 2 1050 Brussel Tel.: +32 2 629.13.10 Fax: +32 2 629.26.23 http://www.vub.ac.be/ONKU/

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Op welke manier kan de VUB aansluiten bij de haar omringende multiculturele samenleving?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Het betreft een exploratief onderzoek. Naast een kwantitatieve analyse werd er ook gebruik gemaakt van een kwalitatieve analyse, waarbij zoveel mogelijk studenten werden bevraagd volgens 4 methoden: bulkmail en folder, observatie en spontane ongestructureerde gesprekken, semi-gestructureerde interviews en focusgroeps gesprekken. Deze informatie
--------------------	--

	werd in relatie gebracht met informatie verkregen uit gesprekken met diensten en personeelsleden van de VUB, alsook relevante wetenschappelijke onderzoeken en experten.
Onderzochte groep	De onderzochte groep betreft de allochtone studenten aan de VUB. Het identificeren van de doelgroep is gebeurd op basis van een werkdefinitie, waarna de doelgroep werd afgebakend. De basis hiervoor was de inschrijvingslijst van de opleidingen van de eerste 2 cycli voor het academiejaar 2001-2002. De familienaam werd gekozen als centraal selectiemechanisme. Na de screening verkreeg men volgende basisverdeling: 462 allochtone studenten (6,6% van de studentenpopulatie), 341 twijfelgevallen (5,2% van de studentenpopulatie) en 179 buitenlandse studenten (2,6% van de studentenpopulatie). Aangezien zo'n 20% uit de laatste 2 groepen maatschappelijk gezien ook onder de noemer allochtonen zouden vallen, veronderstelt men dat waarschijnlijk 8% van de studentenpopulatie (of ongeveer 500 studenten) aan de VUB allochtoon is. Dit is de groep waarop het onderzoek is gebaseerd.
Bereik	Lokaal

7. Resultaten

De allochtone student aan de VUB	De allochtone studentengroep aan de VUB is een heterogene groep, met 2 duidelijke subgroepen: een Arabische en een Turkse. De niet-Europese allochtonen maken zo'n 70% van de groep uit, tegenover 30% Europese allochtonen. Het percentage allochtonen aan de VUB (+7%) is hoger dan in het hoger onderwijs in Vlaanderen (3%), maar een "representatieve" aanwezigheid in vergelijking met de proportie allochtonen in Vlaanderen (10%) is er niet. Bij de instroom blijken allochtone studenten vaak te kiezen voor 'hoge-statusrichtingen' met hoge maatschappelijke waardering en dito verwacht inkomen. De allochtone studenten hebben lagere slaagpercentages dan de autochtone groep, vooral in het eerste jaar. In de hogere jaren vallen vooral de lagere slaagcijfers van niet-Europese allochtone studenten op.
Belemmeringen, mogelijkheden bij instroom	De groep van allochtone ouders is moeilijk te bereiken, wat het voor de potentiële student moeilijk maakt hun ouders te overtuigen van het nut van een hogere studie. Vele ouders verkiezen immers het directe uitzicht op een job en inkomen boven een onzekere studie. Het gebrek aan begeleiding tussen secundair onderwijs en hoger onderwijs bemoeilijkt verder het maken van een goede studiekeuze en het vinden van de juiste informatie. Vervolgens is de perceptie van de universiteit niet uitnodigend voor socio-economische gedepriveerde allochtonen.. Toelatingsexamens verhogen de drempel tot het hoger onderwijs en houden geen rekening met de mogelijke groei van een individu.
Belemmeringen, mogelijkheden bij doorstroom	Een aantal relevante factoren eigen aan de allochtone student zorgen ervoor dat sociale en culturele verschillen omgezet worden in ongelijke resultaten. Niet alleen zijn de ouders en directe omgeving te weinig bekend met de studiesituatie, maar kampen allochtone studenten vaak met een gebrek aan studie-materiaal en/of studiekamer. Ook kan de ondervetegenwoordiging aan de universiteit zelf een gevoel van sociaal isolement veroorzaken. Allochtone studenten overschatten vaak hun taalvaardigheid, omdat hun taalgebruik veeleer is aangepast aan de volkse omgangswijzen dan aan de vereisten van een academisch milieu. Allochtone studenten schipperen daarnaast voortdurend tussen de eisen van de achtergrond en die van de instelling. Ook relevante factoren eigen aan de instelling zelf spelen hierin een rol. Wat het organisatiekader betreft, wordt de aandacht enkel gericht naar de minderheden die zich zoveel mogelijk richting meerderheid dienen te bewegen. Wat betreft racisme en discriminatie voelen de meeste studenten, en in het bijzonder de studenten in de hogere jaren, zich goed in hun vel. Tegelijkertijd wordt een gebrek aan gevoeligheid beschreven. Allochtone studenten met klachten vrezen echter voor hun studieresultaten bij het ondernemen van stappen. Het academisch personeel is echter weinig divers. Bovendien zijn de hoorcolleges en de curricula nog steeds eng westers geïnspireerd, met weinig algemene aandacht voor culturele achtergronden. Vervolgens is er een opvallende afwezigheid van een personeelsdoelstelling met betrekking tot allochtonen. De VUB is vanuit haar zending intrinsiek verbonden met het thema gelijke kansen maar slaagt er vooralsnog niet in dit op een coherente manier aan te pakken.
Algemene aanbevelingen bij instroom	De instroom kan verder bevorderd worden door middel van het opstarten van een promoteam, met een 'gekleurde' aanwezigheid op sid-ins en informatiedagen en telkens ondersteund door een bijsturing van het voorlichtingsmateriaal en het aanmaken van specifiekere folders, met aandacht voor concrete beroepsmogelijkheden, het avondonderwijs en de situatie van politieke vluchtelingen. Met hulp van de overheden moeten de financiële eisen en mogelijkheden worden uitgeklaard, en de toegangsexamens worden geneutraliseerd. Hierbij

	moet goedgebruik worden gemaakt van aanwezige troeven om de ingang laagdrempelig te maken: vrijzinnigheid, pluralisme en de aanwezige groep allochtonen
Algemene aanbevelingen bij doorstroom	Teneinde de doorstroom te bevorderen is er heel wat ondersteuning nodig. Emotionele ondersteuning kan geboden worden door middel van vertrouwenspersonen, mentoring of een allochtone studentenvereniging. Op socio-economisch vlak moet het studiekeuzeproces goed begeleid worden en dienen de ontbrekende stimulansen aan te vullen op de universiteit. Wat betreft administratieve en materiële ondersteuning is er nood aan sensibilisering van de ouders in verband met de studiekost. Ook kan de begeleiding van de sociale dienst aan de VUB verder uitgebouwd worden. Taalkundige ondersteuning kan door het stimuleren van het taalbewustzijn en het positiever benaderen van de taalfouten van studenten. Verder is het aangewezen dat de VUB een effectieve politiek voert rond het non-discriminatiebeleid op de campussen zelf. Om de effectiviteit van zo'n beleid te ondersteunen is het noodzakelijk de personeelsleden te sensibiliseren. Bovendien moet het interculturaliseren van het personeelsbestand gepaard gaan met een interculturalisering van de studie-inhoud. Onderzoek en opvolging van de studentenpopulatie is vervolgens aangewezen, dit met het oog op het samenstellen van een profiel ervan. Er is aandacht nodig voor alle groepen die met leerachterstand te maken hebben. Specifieke acties kunnen genomen worden naar bepaalde doelgroepen, en deze kunnen worden ingebed in de bestaande diensten. Tot slot is begeleiding van de uitstromers eveneens van belang.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Almaci, M. (2004). *Universiteit rijmt op diversiteit... Over allochtonen in het hoger onderwijs*. Tijdschrift voor Hoger Onderwijs en Management, 11, (4), 30-35.

9. Samenvatting

Deze paper kadert in een beleidsvoorbereidend onderzoek Gelijke Kansen, met als specifieke focus de situatie van de allochtone student aan de VUB. De aanzet voor het onderzoek was de vraag op welke manier de VUB beter kan aansluiten bij de haar omringende samenleving, de –de facto- multiculturele maatschappij. Wie zijn nu eigenlijk deze ‘allochtonen’, deze studenten, die mee de diversiteit aan deze universiteit uitmaken? Waar zitten ze, welke behoeften, moeilijkheden en mogelijkheden hebben ze?

Uit de kwantitatieve analyse halen we dat de allochtone studentengroep aan de VUB een heterogene groep is, met 2 duidelijke subgroepen: een Arabische en een Turkse. De niet-Europese allochtonen maken zo'n 70% van de groep uit, tegenover 30% Europese allochtonen. Het percentage allochtonen aan de universiteit is gunstig (+7%), maar een minimumaanwezigheid van 10% wordt niet gehaald. Bij de instroom blijken allochtone studenten vaak te kiezen voor ‘hoge-statusrichtingen’ met hoge maatschappelijke waardering en dito verwacht inkomen. De volledige groep allochtone studenten presteert echter slechter dan de autochtone groep.

De kwalitatieve analyse ging de belemmeringen en mogelijkheden bij de studenten zelf na. Deze sluit aan bij de eerder gemaakte kwantitatieve analyse en wil meer een interactieve kijk bieden op het geheel. Hiervoor werd gebruik gemaakt van bulkmail en flyer (44 allochtonen, 8 buitenlandse en 20 autochtone studenten), observatie en spontane ongestructureerde gesprekken (15 allochtonen), semi-gestructureerde interviews (12 allochtonen) en focusgroepgesprekken (7 allochtonen, 7 autochtonen). Wat betreft de instroom blijkt dat de drempels naar het hoger onderwijs ook aan de VUB nog groot zijn. Niet alleen is er de sociaal-economische achtergrond, ook het sociaal-culturele en het psychologische niveau spelen mee. Als men de doorstroom bekijkt, vindt men een aantal mechanismen eigen aan de allochtone student waarbij sociale en culturele verschillen omgezet worden in ongelijke resultaten. De rol van specifiek etnisch-culturele kenmerken, waarden en normen als risicofactor kan hierbij gerelativeerd worden. Het verschil situeert zich veelal op gebied van klasse: arbeiderscultuur versus academische cultuur. Maar ook relevante factoren eigen aan de instelling spelen mee. Democratie en gelijke kansen zijn geen uitgangspunten die men aanneemt en vervolgens zichzelf realiseren. Indien de universiteit daadwerkelijk het inbeddingproces van allochtone studenten wil verbeteren, zal ze vooreerst de blik op de eigen instelling moeten werpen en een coherent beleid moeten nastreven.

Tot slot worden er een aantal aanbevelingen gegeven, als antwoord op de onderzoeksvraag, om de instroom en de doorstroom te verbeteren. De instroom kan bevorderd worden door middel van het opstarten van een promotie team en het uitklaren van de financiële eisen en mogelijkheden, het neutraliseren van toelatingsexamens, en dit telkens met hulp van de overheden. Hierin moet telkens gebruik gemaakt worden van aanwezige troeven: vrijzinnigheid, pluralisme, aanwezige groep allochtonen. Op die manier worden ouders en hun kinderen een meer laagdrempelige ingang aangereikt aan de VUB. De doorstroom kan bevorderd worden door het verlenen van emotionele, socio-economische, materiële... ondersteuning aan allochtone studenten. Ook dient de VUB haar allochtone studenten te ontvangen in een sfeer van (h)erkenning, wat ook een sensibilisering van de

personeelsleden inhoudt. Verder dienen er specifieke positieve acties ondernomen worden, ingebed in de bestaande diensten teneinde om te gaan met specifieke problemen van allochtone studenten.

Algemeen wordt gepleit voor een duidelijk mainstreamingsbeleid dat er op gericht is bestaande wanverhoudingen recht te trekken en studenten aansluiting te doen vinden bij de universiteit. Gelijkekansenbeleid moet een duidelijke beleidskeuze worden teneinde gelijke uitkomsten te garanderen. De primaire taak van onderwijs als hefboom tot emancipatie moet terug op de voorgrond komen.